

ОСВІТНЯ ОБІЗНАНІСТЬ СТУДЕНТІВ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ДОПІНГУ У СПОРТИВНІЙ ТА ФІТНЕС-ДІЯЛЬНОСТІ

Паришкура Юлія Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури, спорту та реабілітації
Державного торговельно-економічного університету
<https://orcid.org/0000-0002-8777-1726>
ResearcherID: AAG-6695-2020
Scopus-Author ID: 57195975990

Пивоваров Андрій Анатолійович,

старший викладач кафедри фізичної культури, спорту та реабілітації
Державного торговельно-економічного університету
<https://orcid.org/0000-0001-5779-353X>

Черезов Юрій Олександрович,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки,
полковник внутрішньої служби
Пенітенціарної академії України
<https://orcid.org/0000-0002-1531-0189>

Лукачина Анатолій Васильович,

старший викладач кафедри технологій оздоровлення і спорту
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
<https://orcid.org/0000-0001-5360-1844>

У статті розглянуто проблему формування антидопінгової культури у студентів Державного торговельно-економічного університету (ДТЕУ), зокрема спеціальності А7 Фізична культура і спорт ($n = 61$) і студентів Пенітенціарної академії України (ПАУ) та Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» (КПІ), що займаються фізичними вправами і спортом ($n = 86$) на основі емпіричного дослідження.

Визначено рівень поінформованості здобувачів освіти щодо сутності поняття «допінг», його впливу на організм, методів контролю та санкцій за порушення правил. Результати показали суперечливе ставлення студентів: усвідомлення шкоди поєднується з визнанням ефективності допінгу для досягнення спортивних результатів.

Мета дослідження. Виявити рівень поінформованості та ставлення студентів до поняття «допінг», його призначення, шкоди або користі у спорті та фітнесі.

Завдання дослідження: проаналізувати сучасні наукові підходи до визначення поняття «допінг» і його класифікації у спорті; провести опитування студентів I–II курсів спеціальності А7 Фізична культура і спорт ДТЕУ ($n=61$) і ПАУ та КПІ, що займаються фізичними вправами і спортом ($n = 86$), щодо їхнього розуміння та ставлення до допінгу; визначити рівень обізнаності студентів щодо наслідків вживання допінгу, методів його виявлення та санкцій; узагальнити результати дослідження та надати рекомендації щодо формування антидопінгової культури у студентському середовищі.

Методологічну основу становлять системний, педагогічний, соціально-психологічний та ціннісний підходи, що дозволяють розглядати феномен ставлення до допінгу як частину морально-етичної та професійної культури майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Матеріали та методи дослідження: контингент дослідження: 61 студент спеціальності А7 Фізична культура і спорт ДТЕУ і 86 студентів ПАУ та КПІ, що займаються фізичними вправами і спортом віком 17-21 рік. Методи: анкетування, аналіз та узагальнення літературних джерел, кількісний та якісний аналіз результатів. Інструментарій: авторська анкета.

Наукова новизна полягає у виявленні низького рівня антидопінгової обізнаності та потреби у формуванні стійких етичних орієнтирів у студентів.

Висновки. Запропоновано практичні рекомендації щодо інтеграції антидопінгової освіти у програми ЗВО: включення змістових модулів у дисципліни професійного циклу, проведення просвітницьких заходів та формування цінностей чесного спорту.

Ключові слова: допінг, антидопінгова освіта, студентська молодь, фізична культура, спорт, етичні цінності, WADA, профілактика.

Paryshkura Yuliia, Pyvovarov Andrii, Cherezov Yurii, Lukachyna Anatolii. Educational awareness of students regarding the use of doping in sports and fitness activities

The article examines the issue of developing anti-doping culture among students of the State University of Trade and Economics (SUTE), particularly those majoring in A7 Physical Culture and Sports ($n = 61$), as well as students of the Penitentiary Academy of Ukraine (PAU) and the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (KPI), who engage in physical exercise and sports ($n = 86$), based on an empirical study.

Purpose of the study. To determine the level of students' awareness and attitudes toward the concept of «doping», its purpose, and its potential harm or benefits in sports and fitness.

Research objectives: to analyze modern scientific approaches to defining and classifying the concept of «doping» in sports; to conduct a survey among first- and second-year students majoring in A7 Physical Culture and Sports at SUTE ($n = 61$), as well as students from PAU and KPI who engage in physical exercise and sports ($n = 86$), regarding their understanding of and attitudes toward doping; to determine the level of students' awareness of the consequences of doping use, methods of detection, and sanctions; to summarize the research results and provide recommendations for the development of anti-doping culture in the student environment.

Methodological basis. The study relies on systemic, pedagogical, socio-psychological, and value-based approaches, allowing the phenomenon of attitudes toward doping to be viewed as a component of the moral, ethical, and professional culture of future specialists in physical culture and sports.

Materials and methods. 61 students majoring in A7 Physical Culture and Sports at SUTE and 86 students from PAU and KPI who engage in physical exercise and sports, aged 17-21 years. Methods included surveys, analysis and synthesis of literature, quantitative and qualitative data analysis. The main tool was an author-developed questionnaire.

Scientific novelty. The research revealed a low level of anti-doping awareness and emphasized the need to strengthen ethical values among students.

Conclusions. Practical recommendations are proposed for integrating anti-doping education into higher education curricula: inclusion of relevant modules into professional training courses, organization of educational activities, and the promotion of fair-play values.

Key words: doping, anti-doping education, student youth, physical culture, sport, ethical values, WADA, prevention.

Вступ. Проблема застосування допінгу у спорті набула глобального характеру та вийшла за межі суто медичних питань, охопивши морально-етичні, соціальні та педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту [4; 6; 7; 12]. Сучасні наукові джерела (Bondarchuk, 2021; Кононенко, 2020; WADA, 2023) підкреслюють необхідність переходу від карального підходу до превентивного – через освіту, виховання та формування свідомої позиції «чистого спорту» [2; 5; 10].

В Україні, за результатами досліджень (Коц, 2021; Соколенко, 2019) [3; 9], антидопінгова культура серед студентів залишається недостатньо сформованою. Відсутність у навчальних програмах системних курсів та низький рівень поінформованості про діяльність Всесвітнього антидопінгового агентства (WADA) обумовлюють потребу у модернізації освітнього процесу [11].

Антидопінгова освіта є ключовим інструментом формування професійної та етичної культури майбутніх фахівців галузі Фізична культура і спорт та тих, хто присвячує свій час фізичним вправам і спорту в не залежності від майбутньої спеціальності [1; 3; 8, 13]. Зростання кількості випадків використання заборонених речовин серед молоді, а також вплив фітнес-культури, орієнтованої на швидкий результат, вимагають посилення профілактичної роботи. В умовах інтеграції України до європейського освітнього простору необхідним є впровадження міжнародних стандартів WADA у програми підготовки студентів [1; 8]. Таким чином, проблема формування антидопінгової культури студентів спеціальності А7 Фізична культура і спорт закладів вищої освіти (ЗВО) є не лише педагогічною, а й соціально значущою, оскільки пов'язана з формуванням здорової нації, спортивної етики та репутації українського спорту.

Мета дослідження. Виявити рівень поінформованості та ставлення студентів до поняття «допінг», його призначення, шкоди або користі у спорті та фітнесі.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сучасні наукові підходи до визначення поняття «допінг» і його класифікації у спорті;
- провести опитування студентів І–ІІ курсів спеціальності А7 Фізична культура і спорт ДТЕУ ($n=61$) і ПАУ та КПІ, що займаються фізичними вправами і спортом ($n = 86$), щодо їхнього розуміння та ставлення до допінгу;
- визначити рівень обізнаності студентів щодо наслідків вживання допінгу, методів його виявлення та санкцій.
- узагальнити результати дослідження та надати рекомендації щодо формування антидопінгової культури у студентському середовищі.

Методологічну основу становлять системний, педагогічний, соціально-психологічний та ціннісний підходи, що дозволяють розглядати феномен ставлення до допінгу як частину морально-етичної та професійної культури майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Матеріали та методи дослідження: контингент дослідження: 61 студент спеціальності А7 Фізична культура і спорт ДТЕУ і 86 студентів ПАУ та КПІ, що займаються фізичними вправами і спортом віком 17-21 рік ($n=147$).

Методи: анкетування (опитування), аналіз та узагальнення літературних джерел, кількісний та якісний аналіз результатів, статистичне узагальнення.

Інструментарій: авторська анкета з 10 запитань, спрямованих на виявлення рівня знань, ставлення, етичного розуміння та поведінкових установок щодо допінгу.

Наукова новизна:

– узагальнено емпіричні дані про розуміння терміну «допінг» студентами спеціальності А7 Фізична культура і спорт у контексті професійної підготовки;

– виявлено суперечливість у сприйнятті допінгу – одночасне розуміння його шкоди та визнання ефективності для досягнення спортивних результатів;

– визначено низький рівень обізнаності щодо офіційних джерел антидопінгової інформації (WADA, офіційні списки, книги допінгу);

– сформульовано практичні рекомендації для включення антидопінгової освіти у навчальні програми ЗВО.

Результати. Нами було проведено опитування здобувачів освіти І-ІІ курсів, віком 17-21 рік зі спеціальності А7 Фізична культура і спорт ДТЕУ (n=61) і студентів ПАУ та КПІ, що займаються фізичними вправами і спортом не залежно від спеціальності (n=86) загалом 147 осіб (n=147) на предмет розуміння терміну «допінг», його призначення та шкоди або користі у спорті та фітнесі. Слід зазначити, що серед опитаних значна кількість 70 % мають високі спортивні кваліфікації (футбол, легка атлетика, боротьба, тощо).

Серед питань були наступні:

1. Надайте визначення терміну допінг, як ви його розумієте? Отримали наступне:

– «Це стимулюючи речовини через які людина може долати більше фізичне навантаження ніж зазвичай»;

– «Допінг – речовини які допомагають людині швидше показувати певні результати».

– «Речовина, здатна підвищувати працездатність організму»

– «Допінг це застосування шкідливих речовин».

– «Речовини які додають сили людині».

– «Речовини які сприяють активізації організму».

– «Речовини, зокрема фармакологічні, що при введенні в організм сприяють активізації його роботи і росту, стимуляції фізичної і нервової діяльності тощо».

– «Допінг – це допоміжні засоби для покращення результатів у спорті, але у великому спорті вогні заборонені».

– «Допінг речовини, зокрема фармакологічні, що при введенні в організм сприяють активізації його роботи і росту, стимуляції фізичної і нервової діяльності».

– «Деякі препарати які дають перевагу в тій чи іншій ситуації».

– «Це специфічна речовина (хімія), яка розширює можливості людського організму. Ще він допомагає наростити м'язи».

Ще одна розгорнута відповідь: «Допінг у фізичній культурі та спорті – це використання спортсменами заборонених речовин або методів, спрямованих на штучне підвищення їх фізичних можливостей, витривалості, сили або інших спортивних показників. Ці дії порушують етичні принципи змагань, загрожують здоров'ю спортсменів і суперечать правилам, встановленим спортивними організаціями. Всесвітнє антидопінгове агентство (WADA) визначає допінг як порушення однієї або кількох антидопінгових норм, що включають вжи-

вання заборонених речовин, маніпуляції з допінг-контролем або відмову від нього, а також інші порушення, які впливають на чесність спортивних змагань».

2. На питання: «Для чого застосовують допінг?» отримали наступні відповіді:

– Допінг може допомогти спортсменам зміцнити м'язи, зменшити втому, вгамувати біль – 24 % респондентів.

– Використання допінгу є неетичним і незаконним у професійному спорті, оскільки воно не тільки створює несправедливу перевагу, але й загрожує здоров'ю спортсменів та підриває довіру до спорту – 17 % респондентів.

– Для покращення результатів, фізичних показників, спортивних результатів – 35 % респондентів.

– Для того щоб перемогти нечесним шляхом, переваги над суперником – 15 % респондентів.

А також дві розгорнуті відповіді, прикладом:

1) Допінг застосовують з метою покращення фізичної працездатності та досягнення переваги у спортивних змаганнях. Основні цілі використання допінгу включають:

– підвищення витривалості (деякі види допінгу, такі як еритропоетин (ЕПО), збільшують кількість червоних кров'яних клітин, що покращує переносимість кисню і дозволяє спортсменам довше витримувати фізичне навантаження);

– збільшення м'язової маси та сили (параболічні стероїди та інші подібні речовини сприяють швидкому зростанню м'язової маси та сили, що є особливо корисним у таких видах спорту, як бодібілдинг, важка атлетика та інші силові дисципліни);

– прискорення відновлення (деякі препарати допомагають зменшити час, необхідний для відновлення після інтенсивних тренувань або змагань, що дозволяє спортсменам тренуватися частіше і з більшою інтенсивністю);

– зниження маси тіла (діуретики та інші засоби використовуються для швидкого зниження ваги, що може бути критичним у видах спорту з ваговими категоріями, таких як бокс, боротьба або дзюдо);

– поліпшення концентрації та реакції (стимулятори допомагають підвищити розумову концентрацію, швидкість реакції та зменшити відчуття втоми, що важливо в таких видах спорту, як стрільба, автоперегони та інші).

2) Застосування маніпуляцій з метою штучного поліпшення працездатності (швидкісно-силових якостей, вимогливості, психічної стійкості тощо).

3. На питання: «Чи застосовуєте допінг ви?» отримано негативних відповідей 97 % і 3 % «вже ні».

4. На питання: «Хтось з ваших знайомих спортсменів застосовує допінг?», отримано негативних відповідей 95 % і 5 % «так».

5. На питання: «Які препарати вам відомі для покращення результативності»: 20,1 % відповіли: знеболюючі (імет, ібупрофен, спазмалгон, немесіл, но-шпа, тощо); 46,2 % – анаболічні стероїди; 15,4 % стимулятори ЦНС (амфітамін); 18,3 % гормон росту.

6. На питання: «Чи відомі Вам відомі наслідки до яких приводить вживання допінгу?»: 34 % рес-

пондентів відповіли: погіршення здоров'я, інвалідність та 46 % про серцево-судинні проблеми: підвищений ризик серцевих нападів, інсультів, гіпертонії та інших серцево-судинних захворювань, зупинку серця, гормональні дисбаланси, пошкодження печінки та нирок, а також смерть.

7. На питання: «Як виявляють наявність допінгу у спортсмена під час змагань?» 96 % відповідей, це – «Допінг контроль. Провіряють спеціалісти беручи кров, мед експертиза, аналіз крові» та 1 відповідь: «Наявність допінгу у спортсмена виявляють шляхом проведення допінг-контролю, який включає аналізи сечі та крові на наявність заборонених речовин або їхніх метаболітів. Спортсменів можуть тестувати як під час змагань, так і поза ними. Проби аналізуються в акредитованих лабораторіях WADA».

8. На питання: «Як спортсмени можуть захистити себе від неправомірного використання допінгу?» Відповіли наступним чином: 12 %: «За допомогою тренера чи спортивного лікаря можна узнавати або ж кожного року випускається книга допінгу можна прочитати і на далі знати», 25 %: «Уважно читати правила використання певного допінгу, інструкція», 11 %: «Знайти інформацію про дозволені препарати, ознайомлюючись з антидопінговими правилами, консультувавшись з фахівцями, перевіряючи добавки на відсутність заборонених речовин, документуючи всі прийняті препарати та оформляючи терапевтичні винятки за потреби та 52 % не можуть відповісти на це питання.

9. На питання: «Які санкції передбачені для спортсменів, які порушують антидопінгові правила?» 54 % відповіли про дискваліфікацію спортсмена, зняття зі змагання 32 %: «Це може бути штраф, або ж спортсмен не зможе більше виступати 2 роки якщо ще раз виявиться то вже на 4 роки дискваліфікації», 1 відповідь мала ширший опис, а саме: «Санкції для спортсменів, які порушують антидопінгові правила, включають дискваліфікацію від змагань, анулювання результатів, повернення медалей і призових грошей, а також тимчасове або довічне відсторонення від участі у спортивних змаганнях» і 14 % не дали відповіді на це питання.

10. На питання: «Де можна дізнатися про заборонені препарати?». Отримали наступні відповіді: 43 % відповіли: засобом Інтернету, соціальні мережі, через зв'язки, 32 % через спортивного лікаря, 12 % відповідей вказує на знання про кожнорічний випуск книги, яка кожного року випускається нова, або про заборонені препарати можна знайти на офіційному сайті Всесвітнього антидопінгового агентства та 13 % не дали відповіді на це питання.

Проведення опитування студентів щодо рівня їхньої обізнаності у сфері антидопінгової освіти, ставлення до використання заборонених речовин і розуміння етичних норм спорту є необхідним першим етапом дослідження. Результати анкетування дозволяють виявити прогалини у знаннях, помилкові уявлення та ставлення студентів до теми чистого

спорту, що створює основу для подальшого формування рекомендацій.

Практичні рекомендації:

1. Інтеграція антидопінгової тематики в освітні програми:

- включити модулі з основ антидопінгової політики до навчальних дисциплін «Теорія та методика фізичного виховання», «Олімпійський та професійний спорт», «Спортивне харчування», тощо;

- передбачити міждисциплінарні зв'язки з медико-біологічними дисциплінами («Фізіологія та біохімія», «Спортивна медицина», тощо).

2. Розроблення спеціального навчального модуля (неформальна освіта) у дисципліні «Фізичне виховання» та/або дисципліни вільного вибору «Фізичне виховання і спорт: Антидопінгова освіта та етика спорту»:

- мета курсу – сформувати у студентів систему знань про правові, медичні та етичні аспекти використання допінгу;

- програма має містити розділи: «Історія та сучасна політика WADA», «Заборонені речовини та методи», «Допінг-контроль», «Відповідальність спортсменів», «Профілактика та цінності чесного спорту».

3. Проведення просвітницьких заходів:

- організовувати щорічні «Антидопінгові тижні», інтерактивні лекції, семінари та тренінги спільно з представниками Національного антидопінгового центру України;

- залучати студентів до рольових ігор, квестів, дебатів на тему спортивної етики.

4. Використання сучасних інформаційних ресурсів:

- запровадити використання офіційних платформ WADA (ADEL – Anti-Doping Education and Learning Platform) для проходження онлайн-курсів і тестів;

- створити університетську онлайн-базу матеріалів: посібників, презентацій, інфографік, відео тощо.

5. Формування ціннісно-моральних орієнтирів.

- розвивати у студентів усвідомлення, що спортивна етика, чесна конкуренція і турбота про здоров'я є професійними стандартами фахівця фізичної культури і спорту;

- включати теми про допінг у виховні години, кураторські зустрічі, спортивні заходи.

6. Моніторинг рівня антидопінгової культури:

- проводити регулярні опитування студентів щодо рівня знань і ставлення до проблеми допінгу;

- розробити критерії оцінювання сформованості антидопінгових компетентностей (знання, ставлення, поведінкові установки).

7. Підвищення кваліфікації викладачів:

- організовувати тренінги для науково-педагогічних працівників з питань антидопінгової політики, етики спорту та профілактичних методик;

- стимулювати викладачів до участі у міжнародних програмах WADA та Європейського антидопінгового агентства (EADA).

Висновки. Більшість опитаних студентів (70 %) правильно розуміють, що допінг – це фармакологічні або хімічні речовини, які штучно підвищують працездатність організму. Основна мотивація використання допінгу, за даними опитування – покращення результатів та прискорення відновлення після навантажень (35 %). 97 % студентів заявили, що не застосовують допінг, однак лише 48 % знають про офіційні джерела інформації та санкції за його вживання. Найменш поінформованими виявились питання антидопінгового контролю, правил WADA і можливих наслідків для здоров'я.

Необхідним є запровадження в освітній процес курсу або модулю з антидопінгової освіти, орієнтованого на формування відповідального ставлення до здоров'я, чесності та спортивної етики.

Перспективними напрямками подальших досліджень є:

- розробка педагогічної моделі формування антидопінгової культури у студентів спеціальності А7 «Фізична культура і спорт»;
- оцінювання ефективності освітніх інтервенцій на основі програм WADA;
- вивчення впливу цифрових технологій (онлайн-курсів, гейміфікації, соціальних мереж) на поширення знань про антидопінгову політику;
- порівняльний аналіз досвіду антидопінгової освіти у провідних університетах ЄС;
- дослідження взаємозв'язку між антидопінговими цінностями студентів та їхньою професійною етикою у майбутній діяльності.

Література:

1. Коваль К., Дутчак М. Проблематика формування та реалізації освітніх програм у системі антидопінгової діяльності у спорті. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*. Випуск 42. 2024, С. 18-25. doi: 10.15330/fcult.42.18-25
2. Кононенко Г. Профілактика допінгу у спортивному середовищі: освітній аспект. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, 2020, № 2, С. 15-20.
3. Коц О. Антидопінгова культура студентів закладів вищої освіти фізкультурного профілю. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*, 2021, № 1 2, С. 101-107.
4. Микитюк Н. Антидопінгова політика та її регулювання у спорті. проблематика застосування. *Молодий вчений*, 2019, 9 (73), С. 422-426. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-91>
5. Національний антидопінговий центр (НАДЦ) – «Антидопінгова освіта» (офіційний сайт). *Режим входу* – <https://nadc.gov.ua/> (дата входу: 01.10.2025).
6. Самошкін В., Мелешко В., Гвоздак А., Яковенко А. Допінг у спорті та шляхи протидії порушенням антидопінгового законодавства. *Спортивний вісник Придніпров'я. Дніпро*, 2020, № 1. С. 142-154.
7. Сергати М. О., Сергата Н. С., Кий О. Г. Методи боротьби з допінгом у професійному спорті. *Фізичне виховання та спорт*, 2023, (4), С. 140-146. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-4-17>
8. Скрипченко І.Т. До питання антидопінгової освіти молоді в Україні. *Дніпро : ДДУВС*, 2020, С. 137-140.
9. Соколенко, І. Вживання допінгу серед молоді: соціально-психологічний аналіз. *Молодий вчений*, 2019, № 3 (67), С. 44-49.
10. Bondarchuk, V. Anti-doping Education in Sports Universities: Ethical and Pedagogical Aspects. *Sport Science Review*, 2021, 30(2), P. 85-92.
11. World Anti-Doping Agency (WADA). World Anti-Doping Code 2024. Montreal, Canada, 2024. *Режим доступу* – https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/world-anti-doping-code?utm_source=chatgpt.com (дата входу: 01.10.2025).
12. Shapran, Y., Shapran, O., Raytarovska, I., Rybalko, P., Romanenko, V., & Halaidiuk, M. (2022). Forms and Methods of Future Physical Education Teachers' Training: An Analysis of Foreign Experience. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 14(1Sup1), 127- 144. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1Sup1/541>
13. Substantiation of the peculiarities of the use of the complex supplement levobol by athletes in order to increase physical endurance / Asauliuk Inna, Bui Iryna, Tomenko Oleksandr, Rybalko Petro, Burla Artem, Mishchenko Oksana, Kalko Kateryna, Nesterenko N. A. *Pharmacologyonline*. 2021. Vol. 3. P. 1843-1854. https://pharmacologyonline.silae.it/files/archives/2021/vol3/PhOL_2021_3_A195_Asauliuk.pdf

References:

1. Koval K., Dutchak M. (2024). Problematyka formuvannia ta realizatsii osvitnikh prohran u systemi antydopinhovoi diialnosti u sporti [Problems of formation and implementation of educational programs in the system of anti-doping activity in sports]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Seriya: Fizychna kultura. Vypusk 42. – Bulletin of the Carpathian University. Series: Physical culture Issue 42*. S. 18-25. doi: 10.15330/fcult.42.18-25 [in Ukrainian].
2. Kononenko H. (2020). Profilaktyka dopinhu u sportyvnomu seredovyshchi: osvitnii aspekt [Prevention of doping in the sports environment: an educational aspect]. *Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. – Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports*. № 2, S. 15-20 [in Ukrainian].
3. Kots, O. (2021). Antydopinhova kultura studentiv zakladiv vyshchoi osvity fizykulturnoho profilu [Anti-doping culture of students of physical education institutions of higher education]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii. – Physical culture, sports and health of the nation*, № 12, S. 101-107 [in Ukrainian].
4. Mykytiuk, N. (2019). Anty-dopinhova polityka ta yii rehuliuivannia u sporti. problematyka zastosuvannia [Anti-doping policy and its regulation in sports. problems of application]. *Molodyi vchenyi. – Young scientist*, 9 (73), S. 422-426. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-91> [in Ukrainian].

5. Natsionalnyi antydopinhovyi tsentr (NADTs) – Antydopinhova osvita» (ofitsiyni sait) [National Anti-Doping Center (NADC) – «Anti-doping education»(official website)]. *Rezhym vkhodu* – <https://nadc.gov.ua/> (data vkhodu 01.10.2025) [in Ukrainian].
6. Samoshkin V., Meleshko V., Hvozdk A., Yakovenko A. (2020). Dopinh u sporti ta shlyakhy protydyi porushennyam antydopinhovoho zakonodavstva [Doping in sports and ways to counteract violations of anti-doping legislation]. *Sportyvnyy visnyk Prydniprov'ya. Dnipro. – Sports Bulletin of the Dnieper Region. Dnipro*. 1. S. 142-154. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2019-1-142> [in Ukrainian].
7. Serhatyi, M. O., Serhata, N. S., & Kyi, O. H. (2023). Metody borotby z dopinhom u profesiinomu sporti [Methods of combating doping in professional sports]. *Fizychne vykhovannia ta sport. – Physical education and sports*, (4), S. 140-146. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2023-4-17> [in Ukrainian].
8. Skrypchenko I.T. (2020). Do pytannia antydopinhovoi osvity molodi v Ukraini [To the issue of anti-doping education of youth in Ukraine]. *Dnipro : DDUVS – Dnipro: DDUVS*, S. 137-140 [in Ukrainian].
9. Sokolenko, I. (2019). Vzhlyvannia dopinhu sered molodi: sotsialno-psykholohichniy analiz [Use of doping among young people: socio-psychological analysis] *Molodyi vchenyi. – A young scientist*, № 3 (67), S. 44-49 [in Ukrainian].
10. Bondarchuk, V. (2021). Anti-doping Education in Sports Universities: Ethical and Pedagogical Aspects [Anti-doping Education in Sports Universities: Ethical and Pedagogical Aspects]. *Sport Science Review. – Sport Science Review*, 30(2), S. 85-92.
11. World Anti-Doping Agency (WADA) 2024. World Anti-Doping Code [World Anti-Doping Agency (WADA) 2024. World Anti-Doping Code]. *Montreal, Canada, 2024. – Montreal, Canada, 2024*. *Rezhym vkhodu* – https://www.wada-ama.org/en/what-we-do/world-anti-doping-code?utm_source=chatgpt.com (data vkhodu 01.10.2025).
12. Shapran, Y., Shapran, O., Raytarovska, I., Rybalko, P., Romanenko, V., & Halaidiuk, M. (2022). Forms and Methods of Future Physical Education Teachers' Training: An Analysis of Foreign Experience. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*, 14(1Sup1), 127- 144. <https://doi.org/10.18662/rrem/14.1Sup1/541>
13. Substantiation of the peculiarities of the use of the complex supplement levobol by athletes in order to increase physical endurance / Asauliuk Inna, Bui Iryna, Tomenko Oleksandr, Rybalko Petro, Burla Artem, Mishchenko Oksana, Kalko Kateryna, Nesterenko N. A. *Pharmacologyonline*. 2021. Vol. 3. P. 1843-1854. https://pharmacologyonline.silae.it/files/archives/2021/vol3/PhOL_2021_3_A195_Asauliuk.pdf

Дата першого надходження рукопису до видання: 13.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.11.2025

Дата публікації: 28.11.2025